

Primers casos comprovats de nidificació d'escorxadador (*Lanius collurio*) al País Valencià

Ramon Prades, José L. Greño, Ana Llopis & Carles Fabregat

Grupo Local SEO-Castelló email: seo-castellon@seo.org

Sofereix informació dels primers events coneguts de reproducció de l'escorxadador (*Lanius collurio*) tant a la província de Castelló com al conjunt del País Valencià. L'hàbitat en què han estat trobats els nius són els típics per a l'espècie, i dona a suposar que la presència d'aquesta espècie al nostre territori podria esdevindre habitual al llarg dels propers anys, i potser colonitze nous territoris amb habitat òptim, com els que es troben als Ports, l'Alt Maestrat, l'Alcalatén i la Tinença de Benifassà.

Paraules clau: Lanius collurio, hàbitat, distribució, reproducció

First confirmed breeding records of Red-backed Shrike (*Lanius collurio*) in the Valencian Country

This short note provides information on first known breeding events of Red-backed Shrike (*Lanius collurio*) both in the Castellon province and the Valencian Country. All the nests have been found in what has been defined as a typical breeding habitat for this species, so the species' presence in the province is expected to become usual or even more abundant in subsequent years. Shrikes may colonise new suitable areas, such as those found in els Ports, l'Alt Maestrat, l'Alcalatén and Tinença de Benifassà.

Keywords: Lanius collurio, habitat, distribution, breeding

L'escorxadador (*Lanius collurio*) és un ocell de l'ordre Passeriforme i família Laniidae. De cap gran i bec ganxut, la seua dieta es basa preferentment en insectes de mida gran (Tryjanowski et al., 2003).

Aquesta espècie és migradora i presenta una àmplia distribució mundial, quedant les zones reproductores al Paleàrtic i les àrees d'hivernada al sud de la regió Afrotropical. Tot i que a nivell general l'espècie sembla estar patint una davallada poblacional (Harris & Franklin, 2000), les poblacions europees podrien estar augmentant (BirdLife International, 2016), la qual cosa justificaria l'actual absència de protecció tant a nivell nacional com autonòmic.

Per a la selecció de territori prefereix zones humides, des dels 0 fins als 1500 msnm (Hernández, 2003), triant preferentment zones semi-obertes com poden ser els camps conreats amb bardisses, o praderies d'alta muntanya (Morelli, 2012). El niu sol construir-lo enmig de vegetació espinosa,

típicament l'aranyoner (*Prunus spinosa*) (Adillo et al., 2001; Söderström, 2001; Morelli, 2012), el ginebre (*Juniperus communis*) (Söderström, 2001) o lesbarzer (*Rubus ulmifolius*) (Llopis et al., 2014).

A la península Ibèrica, les principals poblacions reproductores es troben a la meitat septentrional (Galícia, serralada Cantàbrica i els Pirineus) i nord dels serralades Central i Ibèrica (la Rioja, Sòria i Segòvia) tot i que l'espècie està colonitzant nous territoris, augmentant la seua distribució cap al sud (López-Septiem et al., 2004). Sense cites prèvies de reproducció a la nostra comunitat, les poblacions reproductores més properes al nostre territori es trobaven a Terol (Bueno, 2010) i Conca (Adillo et al., 2001).

Històricament fins aleshores, les escasses observacions d'escorxadadors a Castelló corresponien a exemplars considerats migrants; tot i que al 1986, J. Pons i R. Prades van detectar un mascle adult

a Fredes al mes de juny, en ple període reproductor (De Juana, 1988). Les primeres evidències de reproducció de l'espècie al territori castellonenc daten del 25 d'agost de 2011, quan R. Prades va observar un mascle alimentant un poll volador al pla del Mossorro (Vilafranca, 1200 msnm). Açò es recull a l'Anuari ornitològic de la Comunitat Valenciana 2011 (Tirado et al. 2015). Posteriorment, el 19 de setembre de 2012, A. Llopis i R. Prades van observar 2 (potser 3) polls voladors, novament al terme de Vilafranca (els Montllats, 1400 msnm). La zona està a menys d'1 quilòmetre de la partició amb Terol, motiu pel qual, l'origen de les aus va romandre novament desconeguda.

No va ser fins a l'any 2015 que es pogué determinar la reproducció dels escorxadors a territori castellonenc. Aquest any, entre els dies 12 i 15 de juny es veu, a la Pobleta (Vilafranca, 1150 msnm) una parella (mascle i femella adults) duent becades i empalant coleòpters, de manera contínua, a un arc blanc (*Crataegus monogyna*). Tant l'actitud dels exemplars com l'espècie vegetal espinosa, indiquen ben a les clares la presència d'un niu amb polls, que tot i ser buscat no es localitza. El mateix dia 15 de juny, una altra parella és observada capturant insectes a la zona dels Montllats (Vilafranca), només a 4 km del punt anterior. Tres dies després, es detecta la mateixa parella entrant amb becades a un aranyoner i es pren la decisió d'apropar-se a buscar el niu, el qual es troba. Conté 2 pollets nounats i almenys 2 ous, mirats ràpidament per evitar destorbar de manera innecessària.

Una vegada la reproducció de l'espècie a Castelló ha quedat més que contrastada amb l'observació directa dels polls, es decideix no entrar a buscar més nius de les parelles que s'anaren detectant per no causar molèsties, limitant-se només a confirmar nous territoris segons s'anaren detectant noves parelles. Poc a poc, aquest mateix any, es troben 4 parelles més, de les què es comprova la reproducció, amb l'observació dels polls voladors, fins arribar a un total de 6 parelles a un àrea d'uns 10 km² que confronta amb Terol (Molina et al., 2015). El màxim nombre de polls observats és de 5 voladors a un dels territoris.

Amb observacions esporàdiques posteriors, es determina que a partir de la segona quinzena d'agost

van observant-se una menor presència d'exemplars als territoris de nidificació. El 22 d'agost es veu a un mascle adult a Vilafranca a una zona on no va haver nidificació, i a 6 km del niu conegut més proper. Això suggereix que es tracta possiblement d'un exemplar en migració o potser fent moviments dispersius, tal com correspondria per les dates a les observacions dels anys 2011 i 2012. Per últim, des del 3 de setembre endavant, no s'observa cap exemplar a la zona.

Tots els nius es van trobar al terme de Vilafranca, província de Castelló, dins de les quadrícules UTM 10x10 YK27 i YK28. A zones que pel seu hàbitat coincideixen amb el que la bibliografia abans esmentada considera àrees òptimes per a la nidificació de l'escorxador. Parlem de localitats entre els 1150 y 1250 msnm, on la vegetació correspon a pastures mesòfiles (*Cirsio microcephalae-Onobrychidetum hispanicae* Rivas Goday & Borja 1961 corr. Rivas-Martínez, Fernández-González & Loidi 1999) i conreus de cereal amb presència de bardisses als marges (*Rubus ulmifolii-Crataegum brevispinae* O. Bolòs 1962), on predominen l'arc blanc (*Crataegus monogyna*) i l'aranyoner (*Prunus spinosa*), acompanyats també per esbarzers (*Rubus ulmifolius*) i rosers silvestres (*Rosa* sp. pl.). Resulta també significatiu el fet de què aquest territori és un dels pocs llocs del País Valencià on es presenta el bioclima temperat oceànic submediterrani (Rivas-Martínez & Rivas-Sáenz, 2015), una variant meridional del macrobioclima temperat propi de l'Europa central i septentrional, on resulta abundant l'espècie. A la resta de la península Ibèrica l'àrea de reproducció de l'escorxador també correspon majoritàriament a territoris amb bioclima temperat.

En els propers anys, es pretén prospectar altres àrees de les comarques de Castelló amb les condicions ambientals similars o paregudes que sospitem puguen oferir hàbitat adequat per a aquesta espècie, donat que se suposa que la presència d'aquesta espècie al nostre territori pot esdevenir habitual al llarg dels propers anys, i potser colonitze nous territoris amb hàbitat i bioclima òptim, com podrien ser altres zones de les comarques dels Ports, de l'Alt Maestrat, de l'Alcalatén i de la subcomarca de la Tinença de Benifassà.

La localització de tots aquests nius va ser comunicada al 2015 al Servei de Vida Silvestre de la conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient i als serveis territorials de Castelló. També es van incloure les dades al Banc de Dades de Biodiversitat de la Generalitat Valenciana.

Agraïments

A banda dels autors, han col·laborat en aquest treball les següents persones: Antonio i Miguel Engra, Fernando Ràmia, Marta Ibáñez, Virgilio Beltran, Jacint Cerdà i Sonia García i a l'agent mediambiental Manolo Galindo que fa seguiment de l'escorxador.

Bibliografia

- Adillo, F.J., Gómez-Serrano, M.A. & Díes, J.I. 2001.** Un caso de nidificación de Alcaudón dorsirrojo *Lanius collurio* en la provincia de Cuenca. *Dugastella*, 2: 49-50.
- BirdLife International. 2016.** Species factsheet: *Lanius collurio*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 04/05/2016.
- Bueno, A. (Coord.). 2010.** Rocín vol. VI: Anuario Ornitológico de Aragón 2004-2007. Consejo de Protección de la Naturaleza de Aragón. Zaragoza.
- De Juana, E. 1988.** Noticiario Ornitológico. *Ardeola*, 35: 315.
- Harris, T & Franklin K. 2000.** Shrikes and Bush-Shrikes: Including Wood-Shrikes, Helmet-Shrikes, Flycatcher-Shrikes, Philentomas, Batises and Wattle-Eyes. 1st ed. New Jersey, ABD: Princeton University Press.
- Hernández, Á. 2003.** Alcaudón Dorsirrojo *Lanius collurio*. En: Atlas de las aves reproductoras de España. R. Martí, J.C. Del Moral (Ed.): 530-531. SEO/BirdLifeDGCN. Madrid.
- Llopis, F., Galarza, A. & Arizaga J. 2014.** Características y localización del nido del alcaudón dorsirrojo *Lanius collurio* L., 1758 en un paisaje de campiña en la costa vasca. *Munibe*, 62: 51-60.
- López-Septiem, J.A., Corraleche, L., Domínguez, C., Moreno, F., Roviralta, F., Soto, T., Tajuelo, J. & Tello, J. 2004.** En: De la Puente, J., Pérez-Tris, J., Bermejo, A. y Juan, M. (ed.) Anuario Ornitológico de Madrid 2003. SEO-Monticola. Madrid.
- Molina, B., Prieta, J., Lorenzo, J.A. & López-Jurado, C. 2015** Noticiario Ornitológico. *Ardeola*, 62: 545.
- Morelli, F. 2012.** Plasticity of habitat selection by Red-backed Shrikes (*Lanius collurio*) breeding in different landscapes. *The Wilson Journal of Ornithology* 124: 51-56.
- Rivas-Martínez, S. & S. Rivas-Saenz. 2015.** Worldwide Bioclimatic Classification System, 1996-2015. Phytosociological Research Center, Spain. <http://www.globalbioclimatics.org>
- Söderström, B. 2001.** Seasonal change in Red backed Shrike *Lanius collurio* territory quality the role of nest predation. *Ibis*, 143: 561-571.
- Tirado, M., Alcocer, A., Marco, J., Vera, P., Bort, J., García, M., Esteller, V., Greño, J. & Luque, E. 2015.** Anuario Ornitológico de la Comunidad Valenciana 2011. Internatura. Castelló de la Plana.
- Tryjanowski, P., Karg, M. K., & Karg, J. 2003.** Food of the Red-backed Shrike *Lanius collurio*: a comparison of three methods of diet analysis. *Acta ornithologica*, 38: 59-64.

Rebut el 16 de juny de 2016. Acceptat el 21 de juny de 2016

LÀMINA 1. *Lanius collurio* a Vilafranca (l'Alt Maestrat, País Valencià). A: mascle. B: femella. C: hàbitat

PLATE 1. *Lanius collurio* from Vilafranca (l'Alt Maestrat, País Valencià, Spain). A: male. B: female. C: habitat.